

ارزیابی وضعیت موجود شادی و نشاط در مدارس ابتدایی از دیدگاه معلمان و مدیران آموزش و پرورش شهرستان گرمسار

حمید شفیعی زاده^{۱*}، محبوبه اکبری^۲

(۱) عضو هیئت علمی دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار، گرمسار، ایران

(۲) کارشناس ارشد مدیریت آموزشی

*نویسنده مسوول: shafiezadeh11@gmail.com

تاریخ دریافت مقاله ۹۳/۸/۱۶ تاریخ آغاز بررسی مقاله ۹۳/۱۱/۲۸ تاریخ پذیرش مقاله ۹۴/۲/۷

چکیده

هدف از این تحقیق ارزیابی وضعیت شادی و نشاط در مدارس ابتدایی از دیدگاه معلمان و مدیران آموزش و پرورش شهرستان گرمسار است که در آن به بررسی ابعاد و مؤلفه های شادی و نشاط در مدارس ابتدایی پرداخته شد. تحقیق از لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ روش تحقیق از نوع توصیفی-پیمایشی می باشد. جامعه آماری در این تحقیق شامل تمام معلمان و مدیران مقطع ابتدایی شهرستان گرمسار است که تعداد آنان ۳۶۰ نفر می باشد. و برای نمونه گیری از روش نمونه گیری تصادفی ساده استفاده شد بنابراین تعداد نمونه با استفاده از جدول مورگان به صورت تقریبی ۱۸۶ نفر در نظر گرفته شد. در این تحقیق تعداد ۱۸۶ عدد پرسشنامه به صورت تصادفی در بین مدیران و معلمان مقطع ابتدایی شهرستان گرمسار توزیع و جمع آوری شد. از ۱۸۶ پرسشنامه توزیع شده، ۱۸۰ پرسشنامه ی کامل، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در این تحقیق از پرسشنامه بسته استفاده شده است پرسشنامه از نوع محقق ساخته است. و در سؤال های پرسشنامه که برای سنجش متغیرهای اصلی مورد استفاده قرار گرفته از مقیاس لیکرت ۵ گزینه ای استفاده شده. ضریب آلفای کرونباخ کل سؤال های پرسشنامه ۰/۸۰۶ تعیین شد از آلفای کرونباخ برای بررسی پایایی پرسشنامه، از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن جامعه، از آزمون t تک نمونه و t دو نمونه وابسته برای رد یا تایید فرضیات تحقیق، آزمون فریدمن برای رتبه بندی، و از آزمون مستقل و آزمون تحلیل واریانس (ANOVA) برای بررسی نقش متغیرهای جمعیت شناختی استفاده شده است. نتایج تحقیق نشان داد همه مؤلفه های ایجاد شادی و نشاط در مدارس ابتدایی شهرستان گرمسار از جمله مؤلفه های فیزیکی، آموزشی، فردی و عاطفی از دیدگاه مدیران و معلمان وجود دارد تمامی عوامل و مؤلفه های ایجاد شادی و نشاط مدارس در سطح مطلوب قرار دارند.

کلید واژگان: شادی و نشاط، مقطع ابتدایی، معلم

مقدمه

مهمترین جایگاه حضور نسل های آینده، باید محیطی سالم و پویا باشد. یکی از موضوعات مهم که امروزه درباره آن بحث های بسیار شده است موضوع شاداب سازی مدارس است (باس ۲۰۰۰)، "سرلوحه تعلیم و تربیت قرن جدید این است که پس باید معتقد باشیم که درحقیقت رشد پایدار ما در گرو شادی^۲ پایدار است" و این شوق زندگی کردن را به دانش آموزان بیاموزیم شادی باید در مدارس ایجاد و مدیریت شود. مدرسه شاد میتواند شوق

اهمیت و نقش آموزش و پرورش در بهسازی و توسعه زندگی فردی و اجتماعی موجب شده است که جامعه و اولیای دانش آموزان انتظار داشته باشند که مدرسه محیطی رشددهنده، پویا و زمینه ساز پرورش استعداد های بالقوه فرزندان آنان باشد. یکی از اهداف تعلیم و تربیت فراهم کردن شرایط مساعد برای شکوفایی استعدادهایی است که بخش عمده آن در مدرسه پیگیری میشود مدرسه به عنوان

و جویای نشاط (شادکامی)، خوشبختی و سعادت میباشد و تا زمانی که به آنچه میخواهد دست نیابد احساس نشاط، خوشبختی و سعادت نمیکند. شاید به جرأت بتوان گفت همه تلاش هر انسان در جهت یافتن شادی، نشاط و خوشبختی در آینده است. در واقع میتوان گفت احساس نشاط یکی از مهمترین پشتوانه های ما برای مقابله با مشکلات است. (هزار جریبی و آستین فشان، ۱۳۸۸)

با توجه به تحقیقات انجام شده در زمینه لزوم و اهمیت شادی این نیاز احساس می شود که برنامه ریزی و سازماندهی مؤثری در جامعه صورت گیرد، با توجه به این که یکی از نهادهای اساسی و زیربنای جامعه آموزش و پرورش می باشد، بنابراین فراهم آوردن شرایط شادی در مدارس باید مورد توجه بیش از پیش مسئولین آموزش و پرورش قرار گیرد. در کشورهای توسعه یافته به موازات آموزش علوم و فنون به جنبه های دیگری چون توسعه خود، رشد هیجانی و عاطفی، تمرکز حواس، تفکر کنترل خود، مهرورزی، نوع دوستی، محبت به دیگران، مدیریت در رفتار و اخلاق نیک، امیدواری به زندگی نیز در متن برنامه ریزی های آموزشی و تربیتی، تحت عنوان مهارتهای زندگی، وارد شده است. در چنین شرایطی است که تربیت از "دالان مدرسه" به "گستره جهان هستی" وارد می شود و شوق زیستن، با شور و نشاط دانستن، یگانه می شود. (کریمی، به نقل از صباغیان، ۱۳۸۴). اولین تجربه های زندگی اجتماعی کودکان در محیط مدرسه فراهم می شود. و بسیاری از برداشتهای ذهنی، پیش فرضها، باورها و بازخوردهای آنان نسبت به زندگی در مدرسه و در کلاس درس، مورد آزمون، سنجش تجربه قرار میگیرد. (افروز ۱۳۷۸) به همین دلیل گفته شده است که مدرسه سرچشمه مناسبات اجتماعی و رفتارها و کردارهای نسل آینده است و در بلند مدت کل جامعه محصول فرهنگی آن تلقی میشود (زرهانی ۱۳۷۹).

زندگی را به دانش آموزان هدیه دهد. نشاط و شادابی یکی از خلقیات اساسی در زندگی فرد است و نقش مهمی در چارچوب حیات روانی و اجتماعی او بازی میکند (صباغیان ۱۳۸۴).

وینهوون^۱ (1993) معتقد است شادی فعالیت فرد را بر می انگیزد، بر آگاهی اومی افزایش خلاقیت وی را تقویت میکند و روابط اجتماعی را تسهیل می کند، شادی مشارکت را رونق می بخشد و موجب حفظ سلامتی و طول عمر افراد می شود. شاد زیستن و شادابی همانند تغذیه خوب، محبت و امنیت، حائز اهمیت است چراکه سلامت روانی و جسمانی را تأمین می کند. احساس رضایت شادی و شادابی از شاخص های بهداشت روانی است. شادابی در مدارس به صورت تک علتی نیست، بلکه مجموعه ای از عوامل در آن تأثیر دارند. حضور در مراسم و اماکن مذهبی، ارتباط با خدا، اعتقاد به دین و توجه به معنویات از جمله عوامل شادی به شمار می آیند، (پولوما^۲ و پندلتون^۳ 1990؛ موکر جیو بران^۴ 2005)

در قرن جدید سرلوحه ی تعلیم و تربیت در یک جمله خلاصه شده است. «شوق زندگی کردن را به دانش آموزان بیاموزیم» پس باید معتقد باشیم که در حقیقت رشد پایدار ما در گرو شادی پایدار است و این شادی باید در مدارس ایجاد و مدیریت شود. اگر بخواهیم دانش آموزان در مدرسه جریان یادگیری را تجربه کنند، اگر بخواهیم آنها مدرسه و یادگیری را شادی بخش بدانند، باید در رابطه با مواد آموزشی و چگونگی آموزش آن تجدید نظر نماییم. مدارس دیگر برای ایجاد کار و آزمون گرفتن نمی باشند، بلکه آنها برای پرورش انسان هستند (ولک، ۲۰۰۷، به نقل از جعفری و طالب زاده، ۱۳۸۹). فضای شاد و مفرح در یادگیری و شکوفایی استعدادهای دانش آموزان مؤثر است و انرژی آنان را دو چندان می سازد. نشاط و شادابی دانش آموزان در گرو وجود مدارس جذاب، مطلوب و نشاط انگیز است (آل یاسین، ۱۳۸۰). انسان موجودی هدفمند

شادی احساسی که همه آنرا می خواهند اما تعداد کمی به آن دست می یابند مشخصه ی چنین احساسی، قدر دانی، آرامش درونی و احساس رضایت و علاقه به خود و دیگران است. (کارلسون^۱، ۱۳۷۹ به نقل از تاجیک (۱۳۹۱) آموزش ابتدایی پایه و اساس کلیه آموزش هاست. لذا شناخت ویژگی ها، توانایی ها و استعداد های دانش آموزان هدایت آنها به رشته مورد علاقه از مهمترین و اساسی ترین وظایف این دوره آموزشی به شمار می آید (شکرالهی^۲، ۲۰۰۶ به نقل از .. کارشکی، مؤمنی مهمویی، قریشی^۳، ۱۳۹۳) (اگه شادی و نشاط در مدرسه نباشد، زیستن برای یادگیری و یادگیری برای زیستن متعالی محقق نخواهد شد (کریمی ص ۳۴)

شاد زیستن برای کودک به همان اندازه مهم است که تغذیه خوب، محبت کردن و حفاظت از او اهمیت دارد، زیرا سلامت روحی و روانی و فیزیکی و جسمانی او را تامین می کند. نرخ شادی و خنده در مدارس ما بسیار پایین است. میزان شیوع خنده و توسعه فضای فرح بخش در آموزشگاه ها مورد بی مهری قرار گرفته است. در این مقاله به ارزیابی وضعیت موجود شادی و نشاط در مدارس ابتدایی از دیدگاه معلمان و مدیران آموزش و پرورش شهرستان گرمسار پرداخته شده است.

مدل عوامل تعیین کننده شادی:

۱- نقطه شروع ثابت^۲

۲- شرایط^۳

۳- کنش های عمدی^۴

عامل نقطه شروع (با آمادگی های ژنتیکی) و شرایط (نظیر وضعیت اقتصادی اجتماعی) را به ترتیب عوامل ثابت و نسبتا ایستای مدل در نظر گرفته اند و کنش های عمدی را عوامل متغیر مدل معرفی نموده اند. کنش های عمدی اشاره به فرایندهای تلاش مدار و مقصودنگر زندگی فرد دارد که شامل جنبه های شناختی (نظیر داشتن نگرش های مثبت و کمال گرا)، رفتاری (مثل ابراز علاقه به دیگران یا

ورزش کردن) و خواسته های ارادی (نظیر تعیین و دنبال کردن اهداف شخصی معنادار) می باشد. بنابراین در مدل مذکور کنش های عمدی از بیشترین سطح تغییر و کنترل پذیری بر خوردار است و تحقیقات انجام شده در زمینه راهکارهای مداخله ای برای افزایش شادی و پرورش خوشبختی حول محور این عامل بوده است (لیمبومیرسکی، تکاچ و یلورتون، ۲۰۰۴ به نقل از جوکار، ۱۳۸۶) شادی و نشاط، ماده اولیه تغییر، تحول و تکامل حیات اجتماعی انسان هاست. در جامعه خوش حال و خرسند، تولید، بهتر؛ اشتغال، بیشتر و اقتصاد، سالم تر خواهد بود. در محیط شاد است که ذهن انسان ها پویا، زیباتر و گویا و استعداد های شان شکوفا می شود و جامعه به سوی تعالی و پیشرفت گام برمی دارد. در بیشتر زیرشاخه های جامعه شناسی مانند جامعه شناسی جوامع مختلف انسانی، طبقات مختلف اجتماعی، جامعه شناسی پدیده های متفاوت اجتماعی، جامعه شناسی اوقات فراغت و مانند آن، موضوع شادی، کم یا زیاد مطرح می شود و دقت و توجه جامعه شناسان را به سوی خود جلب می کند. در بحث جامعه شناسی شادی، تأثیر متقابل انواع پدیده ها و روابط اجتماعی بر شادی و ارتباط متقابلی که شادی در روابط اجتماعی، طبقات و گروه های سنی مختلف می گذارد، بررسی می شود. (صیادی فر و دوستی- ۱۳۸۴ به نقل از خبازی، ۱۳۹۰)

برآیند برداشت های اندیشمندان مسلمان از شادی، آن است که واژه های سرور، شادی، نشاط، فرح و شادمانی، دسته ای از عواطف ارزشمندی هستند که خداوند به منظور حفظ بقای انسان در وجود او نهاده است. « شادی، رفتاری است که باعث انبساط خاطر فرد می شود و از نیازی حیاتی که سلامتی عاطفی او را به دنبال دارد، حکایت می کند. در اسلام، شادی حالت ابتهاج و نشاطی است که تحت تأثیر عوامل مختلف بر انسان عارض می شود که در آن حالت، روح انسان به درجه رضایت و گشایش می رسد. از نظر

انسانها از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. محیط فیزیکی، بر احساسات و چگونگی ارتباط بر دیگران تاثیر دارد. مدرسه زیبا و جذاب زمینه را برای یادگیری و شکوفایی استعدادها تسهیل می‌کند و مدرسه نامناسب نیز شوق و اشتیاق در دانش‌آموزان را به حداقل می‌ساند و امکان پویایی و بالندگی را کاهش می‌دهد.

در آموزش نشاط انگیز، محیط فیزیکی کلاس از نظر پردازش روانی و زیبایی شناختی در اولویت قرار می‌گیرد، زیرا هیچ چیز مثل یک کلاس ایستا کسل کننده نیست (لنگستر^۱، ۱۳۷۷) عوامل فیزیکی مؤثر شامل:

رنگ (اکبرزاده ۱۳۷۵) به نقش رنگها در تکریم و کرنش انسان نسبت به خالق زیباییها اشاره میکند (ریتنر و رابین^۲، ۲۰۰۲) طی مطالعاتی در رابطه با اثر رنگ و نور در یادگیری در یافتند، رنگ و نور به صورت جالب توجهی بر نحوه یادگیری، نگهداری و حفظ اطلاعات دانش‌آموزان تاثیر دارد. نور طبیعی نه تنها موجب ارتقای سلامتی دانش‌آموزان میشود بلکه بر عملکرد آنها نیز تاثیر میگذارد. مطالعات نیسا^۳ (۲۰۰۱) حاکی از آن است که عملکرد تحصیلی دانش‌آموزانی که بیشترین استفاده را از نور طبیعی میکنند نسبت به دانش‌آموزانی که مدرسه آنها از نور طبیعی کمتر بهره‌مند است، بهتر است. به طور کلی در فرآیند یادگیری، ۸۳ درصد یادگیری به وسیله حس بینایی صورت می‌گیرد (ذوفن و لطفی پور، ۱۳۷۷) چیدمان صندلیها برای ارتباط و تعامل بیشتر دانش‌آموزان با یکدیگر و همچنین ارتباط مؤثر و چهره به چهره معلم با دانش‌آموزان بهتر است چیدمان نیمکتها به صورت دایره‌ای باشد یا به شکل U. فراگیران حتی درباره پوشش معلم موشکافی میکنند و اگر معلم ظاهری نامرتب داشته باشد از او تاثیر چندانی نمی‌پذیرند. پوشش لباس و رنگ یکدست باید به نحوی باشد که احساس لذتبخش و خوشایندی برای کارکنان و دانش‌آموزان ایجاد نماید (اکبرزاده، حقیقی، ۱۳۸۶، ص ۴۲). اصفهانی (۱۳۸۳)

اسلام، شادی، آدمی را از تنبلی رها کرده و سرزنده و سرحال می‌سازد. (کاشفی، صص ۷۸-۷۵) پدیده شادی در روان‌شناسی، در حوزه «انگیزش و هیجان» بررسی، تبیین، تحلیل و تعریف می‌شود. هیجان عبارت است از تغییرات روانی و فیزیکی که می‌تواند منشأ درونی یا بیرونی داشته باشد و بر دو نوع است: هیجان‌های مثبت و منفی. مواردی مانند شادی، راحتی، ذوق، شور و عشق، تجربه عرفانی، تغییر و تحول رو به رشد در فرهنگ و دین، لذت‌های جنسی، سرگرمی و ورزش، از هیجان‌های مثبت و مواردی مانند اندوه و غصه، ناکامی، تعارض، کشمکش و گناه، از هیجان‌های منفی هستند. هر دو گروه از هیجان‌ها می‌توانند وجود روانی انسان را تحت الشعاع قرار دهند و سمت و سوی فعالیت‌های را رقم زنند. در تعریف «شادی» از دیدگاه روان‌شناختی باید گفت وقتی انسان به رضایتمندی و کامیابی و ارضای نیازهایش دست می‌یابد، احساس و هیجانی در وی ایجاد می‌شود که از آن به خوشحالی، شادی و خرسندی تعبیر و تعریف شده. چگونگی ظهور آن نیز به عوامل متعددی وابسته است که فرهنگ، تربیت، ملیت، مذهب و عوامل اجتماعی از آن جمله هستند. (خبازی، ۱۳۹۰). در تعریف‌های روان‌شناسانه دیگر بر عناصر و مفاهیم دیگری از این هیجان انسانی تأکید شده است. مثلاً جان مارشال ریو می‌گوید: «شادی، احساس مثبتی است که از حس رضایتمندی و پیروزی به دست می‌آید.» (دکتر مایکل آیزنک روان‌شناس می‌گوید: «شادی عبارت است از: مجموع لذت‌های بدون درد.» روان‌شناس برجسته، دیوید مایرز، نویسنده کتاب به دنبال شادکامی؛ چه کسی شاد است و چرا؟ شادی را چنین تعریف می‌کند: «حس خوشی؛ احساس اینکه زندگی، در کل به خوبی و خوشی ادامه می‌یابد.» (طریقه دار، ۱۳۷۹) شادابی در مدارس بصورت تک علتی نیست. بلکه مجموعه‌ای از عوامل آموزشی، فیزیکی، و اجتماعی و فرهنگی و سازمانی در آن تاثیر دارند عوامل فیزیکی-محیط برای

ورزش و تحرک بدنی را عامل دستیابی به توانایی، نشاط و سلامتی بیشتر میدانند. وجود امکاناتی مانند کتابخانه و سالن مطالعه و کارگاه و آزمایشگاههای غنی دانش آموزان را به فعالیت و کنجکاوی و امیدارد. خواندن کتاب سبب دانایی، استحکام عقاید، اعتماد به نفس، آرامش، لذت و شادی و سرگرمی میشود (اشرفی ریزی، ۱۳۸۳). نوروززاده (1388) یکی از شاخصه های مدرسه خوب را داشتن فضای شاد و محیط زیبا میدانند، وی معتقد است، ایجاد فضای سبز، کاشت درخت، قراردادن گلدان و سبزه در سالنها در روحیه دانش آموزان تأثیر مثبت دارد. عامل دیگر سیستم گرمایشی و سرمایشی و تهویه مطبوع است. تهویه هوا باعث می شود هوای تازه و پراکسیژن در کلاس جریان داشته باشد و تنفس راحتتر انجام گردد و نتیجه آن نشاط و سرزندگی و دور شدن حالت رخوت و کسالت از دانش آموزان است.

عوامل دیگری که در نشاط مدرسه موثر است عوامل آموزشی است که شامل: 1- روش های تدریس فعال و مشارکتی است: در کلاسهای جذاب بین معلم و شاگرد روابطی مثبت و پویا همراه با احترام متقابل، مشارکت و رضایت درونی برقرار است (صمدی وهمکاران، 1387). و 2- بیان روشن و دقیق اهداف رفتاری: طرح درس که از مسائل مربوط به فنون تدریس و روشهای آن است به جذابیت موضوع کمک می کند. 3- استفاده از رایانه، اینترنت، پاورپوینت و دیگر ابزار کمک آموزشی: الیور¹ (2002) معتقد است فناوری ارتباطات و اطلاعات نیرویی است که بسیاری از جنبه های زندگی را تغییر میدهد. نتایج تغییرات اخیر بیانگر آن است که مؤسسات آموزش به دنبال ایجاد تعامل بین فناوریهای روز و محتوای درسی هستند. مرتبط بودن محتوای دروس با زندگی، گنجاندن موسیقی در برنامه درسی هنر، افلاطون و فیثاغورس معتقدند که موسیقی و نغمات، یادگارهای خوش و موزونی که انسان در عالم قبل از تولد می شنیده و به آن مأنوس بوده را در روح او برمیانگیزند

و انسان رابه وجد می آورند کلاس های هنر، ادبیات و زبان خارجه را میتوان با موسیقی تلفیق کرد لذت شنیدن موسیقی در ساعت هنر برای دانش آموزان بسیار جالبتر و هیجان انگیزتر است. (اکبرزاده و حقیقی، 1386 ، ص ۴۹). 4- کارگاههای تخصصی مانند اتاق جغرافیا، - 5 گروهبندی دانش آموزان و تکالیف گروهی، 6- نحوه نگارش کتابهای درسی، 7- ارزشیابی توصیفی، به اعتقاد خوش خلق (1385) پیامدهای طرح ارزشیابی توصیفی، عبارتند از: تأمین بهداشت روانی دانش آموزان، دور کردن استرس و اضطراب و ایجاد جوی مطلوب در کلاس درس 8- نیز افزایش میزان رضایت دانش آموزان.

9- رعایت نظم و انضباط

عوامل سازمانی موثر در شادی مدرسه شامل: 1- سبک مدیریت مشارکتی مدارس، مدیر در مقام رهبر آموزشی موظف است با رسیدگی به مشکلات معلمان و دانش آموزان، و پاسخ به نیازهای آنها، محیطی آرام، شاد و فرحبخش جهت رشد و شکوفایی آن ها به وجود آورد (هاشمی، 1378). 2- تقسیم کار و تفویض اختیار، از مؤثرترین شیوههای برقراری روابط انسانی در سازمانها به ویژه سازمانهای آموزشی نظیر مدرسه «مشارکت» است. - 3 جو عاطفی و غیر رسمی بین همکاران: در نظر گرفتن دیدگاهها، احساسات رویه ها، عواطف و روابط غیررسمی، مشارکت افراد در تصمیم گیری و رهبری مبتنی بر هدایت افراد، از اصول روابط انسانی است که رعایت آن سبب بالا رفتن روحیه معلمان و ایجاد انگیزه کار و فعالیت در آنان میشود (بهرنگ، 1383) 4- نگرش مثبت و خوش بینی مسئولان مدرسه نسبت به دانش آموزان. به اعتقاد آدلر² (2002) فضا و فرهنگ مثبت موجب خنثی سازی عوامل مخرب و خطرناک در زندگی دانش آموزان میشود. همچنین جو مثبت، مدارس را امن تر و ارتباط معلمان راصمیمانه تر می کند. 5- استفاده بجا از تشویق و تنبیه 6- جلسات قطبی و چرخشی مدیران، جلسات هم اندیشی مدیران در تسهیل هماهنگی های

محور اصلی توسعه فرهنگی است. لیکن (1999)
 در زمینه عوامل شاداب سازی مدارس، به نقش عوامل
 اجتماعی فرهنگی اشاره دارد و معتقد است: تقویت عوامل
 اجتماعی فرهنگی در مدارس از قبیل برگزاری کلاسهای
 موزیک، برگزاری جشنها همراه با شادی و سرور و
 آموزش والدین برای شاداب- سازی محیط منزل میتواند
 در شادابسازی مدارس و فراهم کردن محیطی سالم به
 منظور یادگیری هرچه بهتر دانش آموزان مؤثر باشد. قدسی
 (۱۳۸۸) در کتاب خود با عنوان " شادی بی نهایت"
 تأثیرگذار بودن شادی در زندگی و ایجاد آرامش در محیط،
 بهبود روابط و ضوابط و تأثیر مثبت بر احساسات و
 عواطف و محیط و اجتماع را بیان می کند. صابر (۱۳۸۷)،
 در تحقیق خود با عنوان "معیارهای مدارس دوست داشتنی
 از دید دانش آموزان دختر متوسطه شهر تهران" به این یافته
 ها دست یافت: از نظر دانش آموزان معیارهای مهم یک
 مدرسه مطلوب و شاد به ترتیب اولویت عبارت اند از:

۱- اجرای جشن ها

۲- محیط تعاملی و فیزیکی مناسب در مدارس

۳- داشتن دبیران مناسب.

۴- مشارکت دانش آموزان در اداره امور مدرسه.

شومیکر^۲ (۱۳۸۸) در کتاب خود با عنوان "شادی
 چیست؟" عنوان می کند که بین فعالیت های داوطلبانه با
 کاهش اضطراب ناشی از تنهایی و ایجاد خوشحالی رابطه
 وجود دارد همچنین جعفری و همکاران (۱۳۸۷) در
 تحقیقی با عنوان " بررسی عوامل مؤثر بر شادی مدارس"
 به این نتایج دست یافتند که عوامل فردی، آموزشی،
 اجتماعی - فرهنگی، کالبدی و سبک مدیریت مشارکتی
 در شادابی مدارس مؤثر بوده و بین نظرات مدیران، مربیان
 پرورشی و مشاوران در این زمینه تفاوت معناداری مشاهده
 شد و تنها در زمینه های عوامل فردی و سبک مدیریت
 امرانه تفاوت معناداری مشاهده نشد. و نیز نصوحی (۱۳۸۲)
 در پژوهشی با عنوان " بررسی رابطه بین
 میزان شادمانی و عوامل آموزشی دانش آموزان

فرهنگی و آموزشی تأثیر فراوان دارد و مدیران از تشکیل
 چنین جلساتی ابراز نیروی انسانی مدرسه به عنوان عامل
 مهمی در تنظیم، هدایت و کنترل فرایند شادی است
 (اکبرزاده و حقیقی، ۱۳۸۶) 7-لویت دادن به شادی در
 تدوین برنامه ها 8- تجهیز، نوسازی و بهسازی مداوم 9-
 تعامل مدرسه با نهادها

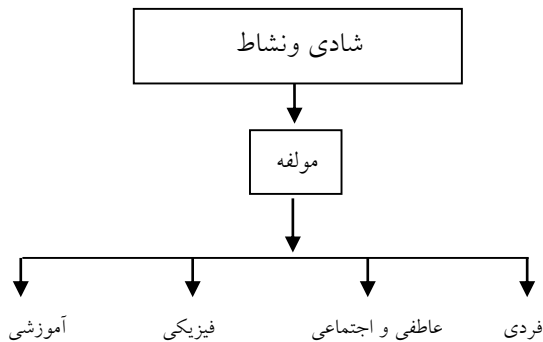
10- معلم شاد و با نشاط، اگر می خواهیم مدرسه ای شاد
 و پر جاذبه داشته باشیم، معلمان مدرسه باید با نشاط
 باشند و شادی در فضای مدرسه موج بزند. (پیوند، ۱۳۸۷)
 عوامل اجتماعی، فرهنگی شامل: 1- فعالیت دانش آموزان
 در گروههای غیردرسی 2- انعکاس شایسته و مطلوب
 موفقیتهای دانش آموزان 3- مسابقات فرهنگی هنری 4-
 پخش موسیقی شاد 5- ایجاد فرصت برای فهم معانی صلح
 و نوع دوستی 6- مراسم آغازین متنوع 7- برگزاری نماز
 جماعت 8- برگزاری نمایشگاه از دستاوردهای دانش
 آموزان 9- اردوها و بازدیدها

پژوهش های بسیاری در زمینه تحقیق، در داخل و خارج
 از کشور انجام شده است که هر یک از منظرهای متفاوت به
 بررسی آنها پرداخته و به نتایج متفاوتی دست یافته اند:
 شهربانو صفری در تحقیقی با عنوان (بررسی میزان
 شادکامی و ارتباط آن با متغیرهای جمعیت شناختی در بین
 دانشجویان) به این نتایج دست یافت که: تفاوت مشاهده
 شده بین افراد با سنین مختلف در میزان شادکامی رابطه
 معنی داری را نشان داد. تفاوت افراد مجرد و متأهل، زنان
 و مردان و افراد با مذهب مختلف در معنی دار نبود. تفاوت
 میان افراد در رشته های مختلف تحصیلی و قومیت های
 مختلف در نمره شادکامی بر اساس آزمون آماری تحلیل
 واریانس یکطرفه معنی دار نبود. (قدمی و آذری 1389)
 (نیز در بررسی الگوی مدیریت توسعه فرهنگی در جهت
 سند چشم انداز 1404 به این نتایج دست یافتند که:
 گسترش آموزش و یادگیری بیانگر تحقق دموکراسی در
 جامعه است و افزایش سطح آموزش، علم، پژوهش و
 بینش عوامل مؤثر در تربیت انسان کیفی و انسان کیفی

۹ ساله با عنوان " چه چیز کودکان را شاد می سازد " انجام شد ، نشان داد که ۶/۵ تا ۱۶/۵ درصد از شادی کودکان می تواند از طریق معنویت ایجاد شده باشد (مورتسون^۴ ۲۰۰۸). . همینطور در تحقیقی که کروثر^۵ (۲۰۰۸) بر روی مدرسه ای در غرب یورک شایر انجام داده است، گزارش کرده که مدرسه مورد مطالعه، بسیار شاد است به این دلیل که درس های آن واقعاً مفرح است و مطالب جالب زیادی برای یادگیری وجود دارد. حتی هنگامی که کار بسیار مشکل است، دانش آموزان بسیار با اعتماد بنفس و مؤدب، با رفتاری بی عیب و نقص هستند و بدون ترس از شکست آن را انجام می دهند. آنها احساس امنیت می کنند، درک درستی از رژیم غذایی سالم و ورزش دارند، مشارکت بالایی در کارهای مدرسه دارند و از یادگیری لذت می برند. ولک^۶ (۲۰۰۸) در "شادمانی در مدارس" می گوید: اصولی از قبیل جلوه نمایی کارهای دانش آموزان، قرار دادن زمانی برای بازی، جذاب کردن فضای مدرسه، وجود کتابهای خوب برای خواندن، ایجاد کلاسهای ورزشی و هنری، تغییر ارزشیابی و باهم تفریح کردن، شادی بیشتری را به دانش آموزان برای رفتن به مدرسه می افزاید. تحقیق گلدنسیا گاسا^۷ (۲۰۰۵) با موضوع " دانش آموزان و رفتار پرخاشگرانه در مدارس راهنمایی: یک چشم انداز روانشناسی- اجتماعی"، نشان داده است که رفتار پرخاشگرانه در بین نوجوانان شایع است، بعضی از نوجوانان در مدرسه شاد نیستند، به همین دلیل زندگیشان بصورت منفی شکل گرفته است که رفتار پرخاشگرانه را تشویق و ترغیب می کند. همچنین ماسکانی^۸ (۲۰۰۳) در پژوهش خود تحت عنوان " تأثیر محتوای درسی مناسب بر نگرش دانش آموزان نسبت به موفقیت " دریافت که محتوای درسی مناسب علاوه بر تأثیر مثبت مستقیم، که بر نگرش دانش آموزان نسبت به راه کارهای موفقیت آمیز

دبیرستانی شهرستان مبارکه " به این نتیجه دست یافت که بین میزان شادمانی دانش آموزان با کیفیت روابط آنها با مدیر، معلم و مشاور مدرسه، امکانات، فضای فیزیکی مدرسه و سبکهای رهبری حمایتی، موفقیت مدار و مشارکتی، همبستگی معناداری وجود داشت. همین طور عباسی (۱۳۸۳) در تحقیقی با عنوان " بررسی عوامل مؤثر بر نشاط و شادی دانش آموزان از دیدگاه دبیران و دانش آموزان دبیرستانهای دخترانه شهر اصفهان در سال تحصیلی ۱۳۸۲-۸۳" بیان می کند که بیشترین تأثیر مربوط به جو سازمانی و کمترین، مشارکت در فعالیت های کلاسی بوده است و بین نظرات دبیران و دانش آموزان در خصوص کلیه عوامل در نظر گرفته شده، تفاوت وجود دارد. به عبارت دیگر، تأثیر این عوامل بر نشاط و شادی از دیدگاه دبیران بیش از دانش آموزان بوده است. همچنین جوزقی (۱۳۸۱) در پژوهش خود با عنوان " بررسی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر مقطع راهنمایی شهرستان ساوه با روابط عاطفی والدین آنها در سال تحصیلی ۸۱-۱۳۸۰" به این نتیجه دست یافت که بین پیشرفت تحصیلی دانش آموزان و نشاط، شادی و امنیت موجود رابطه مثبت وجود دارد. ماهون^۱ و همکاران (۲۰۱۰) در تحقیقی تحت عنوان " شادی از منظر ارتباط با جنسیت و سلامت در اوایل رشد" به این نتایج دست یافت که بین پسران و دختران تفاوتی از نظر شادی وجود ندارد در صورتیکه تفاوت مثبت معناداری بین شادی و متغیرهای سلامتی برای تمام افراد وجود داشت. کولیت کلی^۲ (۲۰۰۹) در پژوهش خود تحت عنوان " سلامت رفتار در کودکان واجب التعلیم ایرلند ۲۰۰۶" دریافت که در اثر حمایت بالای خانواده ، مدارس و اجتماع ، دانش آموزان به احساس خود شکوفایی و فردیت دست می یابند و حس استقلال، شایستگی و خودآگاهی در آنها توسعه می یابد. همین طور پژوهشی که توسط هولدربر^۳ روی ۳۱۵ کودک ۱۲-

عاطفی-اجتماعی، فیزیکی، فردی آموزشی کم توجه می شود. با توجه به ادبیات و پیشینه تحقیق چهار عامل به عنوان عوامل تاثیر گذار بر شادی و نشاط مدرسه مورد بررسی قرار گرفتند که به صورت چارپوب نظری در مدل زیر ارائه شده است

هدف کلی این تحقیق ارزیابی وضعیت شادی و نشاط در مدارس از دیدگاه معلمان و مدیران آموزش و پرورش شهرستان گرمسار

سوالات تحقیق

- ۱- آیا مولفه های موثر در ایجاد نشاط و شادی در مدارس ابتدایی از دیدگاه معلمان و مدیران آموزش و پرورش شهرستان گرمسار وجود دارد؟
- ۲- اولویت بندی مولفه های ایجاد شده شادی و نشاط در مدارس ابتدایی شهرستان گرمسار از دیدگاه معلمان و مدیران آموزش و پرورش شهرستان گرمسار چگونه است؟
- ۳- وضعیت موجود مدارس ابتدایی شهرستان گرمسار بر اساس عوامل و مولفه های شاد (مطلوب) از دیدگاه معلمان و مدیران آموزش و پرورش شهرستان گرمسار چگونه است؟

دارد، باعث می شود که آنها با یافتن روشهای موفقیت به اعتماد بنفس و خودباوری و نشاط دست یابند. به علاوه پژوهش گریملین^۱ (۲۰۰۳) با عنوان "خشنودی دانش آموزان" نشان داد که برخی عوامل در ایجاد اعتماد بنفس و خشنودی دانش آموزان مؤثر هستند. این عوامل عبارت اند از: مشارکت دانش آموزان در حفاظت از محیط آموزشی، ارائه خدمات توسط دانش آموزان به سایرین، تفویض مسئولیتهای مختلف و جدید به دانش آموزان در جهت بکارگیری توانایی و خلاقیت آنها. همچنین رابینسون^۲ (۲۰۰۳) در کتاب "شادی اول می آید" می نویسد: اجتماعی بودن یکی از راههای رسیدن به شادی است و هرچه فعالیت های اجتماعی بیشتر باشد، افراد شادتر هستند. همچنین کاسلاوسکی^۳ (۲۰۰۲) از نتایج پژوهش خود با عنوان "بررسی تأثیر محیط بر شادی و نحوه عملکرد دانش آموزان" دریافت که دانش آموزانی که محیط دلپذیرتر داشتند، اضطراب ناشی از امتحان در آنها کاهش یافته بود، در آزمون خود نمرات بالاتری کسب نمودند و عملکرد بهتری داشتند، همچنین خصوصیات افراد شاد طبق یافته های این پژوهش عبارت بود از: داشتن احساس خود کنترلی در مدرسه و اجتماع، شادی و موفقیت، خوشبختی، اعتماد بنفس، بشاشیت و رضایت از زندگی. آرچیل^۴ (2001) در "روانشناسی شادی" نیز به تأثیر تمرین های ورزشی، فعالیت های اجتماعی، موسیقی و هنر، موفقیت و تأیید اجتماعی بر روی شادی می پردازد. همچنین خانم جعفری و خانم طالب زاده (1389) در پژوهشی با عنوان رایه مدلی برای نشاط و شادی در مدارس ابتدایی شهر تهران به این نتیجه رسیدند که از دیدگاه معلمان و مدیران به ترتیب اهمیت عوامل فیزیکی، عاطفی-اجتماعی، فردی و آموزشی در شادی و نشاط مدارس ابتدایی دخترانه شهر تهران موثر شناخته شدند. همچنین بررسی وضعیت موجود مدارس ابتدایی دخترانه شهر تهران نشان داد که به ترتیب به عوامل

روش تحقیق

کرونباخ کل سؤال‌های پرسشنامه ۰/۸۰۶ تعیین شد در تحقیق حاضر با استفاده از دو نوع آمار توصیفی و استنباطی برای تحلیل داده‌ها استفاده شده است. در سطح توصیفی با استفاده از مشخصه‌های آماری نظیر فراوانی، درصد، به رسم نمودارها و تجزیه و تحلیل اطلاعات پرداخته شد و در سطح استنباطی، از آلفای کرونباخ برای بررسی پایایی پرسشنامه، از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن جامعه، از آزمون t تک نمونه و آدو نمونه وابسته برای رد یا تایید فرضیات تحقیق، آزمون فریدمن برای رتبه بندی، و از آزمون t مستقل و آزمون تحلیل واریانس (ANOVA) برای بررسی نقش متغیرهای جمعیت شناختی استفاده شده است.

یافته‌ها

ابتدا نرمال بودن جامعه آماری با استفاده از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف مورد آزمون قرار گرفته است. نتایج این آزمون با توجه به اینکه سطح معناداری به دست آمده در جدول ۱ برای آزمون نرمال بودن چهار متغیر (فیزیکی، آموزشی، فردی، عاطفی) مقداری بیشتر از سطح خطای در نظر گرفته شده توسط محقق (۰,۰۵) است، بنابراین جامعه آماری تحقیق دارای توزیع نرمال می‌باشد.

تحقیق از لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ روش تحقیق از نوع توصیفی-پیمایشی می‌باشد. جامعه آماری در این تحقیق شامل تمام معلمان و مدیران مقطع ابتدایی شهرستان گرمسار است که تعداد آنان ۳۶۰ نفر میباشد تعداد نمونه با استفاده از جدول مورگان به صورت تقریبی ۱۸۶ نفر در نظر گرفته شد در این تحقیق تعداد ۱۸۶ عدد پرسشنامه به صورت تصادفی در بین مدیران و معلمان مقطع ابتدایی شهرستان گرمسار توزیع و جمع آوری شد. از ۱۸۶ پرسشنامه توزیع شده، ۱۸۰ پرسشنامه‌ی کامل، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در این تحقیق از پرسشنامه بسته استفاده شده است و در سؤال‌های پرسشنامه که برای سنجش متغیرهای اصلی مورد استفاده قرار گرفته از مقیاس لیکرت ۵ گزینه ای استفاده شده است. پرسشنامه از نوع محقق ساخته بوده است برای اطمینان کامل در مورد روایی پرسشنامه تحقیق، از نظرات اساتید راهنما و مشاور و اساتید صاحب نظر در این زمینه استفاده شد و اصلاحات لازم لحاظ گردید. برای محاسبه و سنجش پایایی پرسشنامه از روش آلفای کرونباخ استفاده شده است برای محاسبه ضریب آلفای کرونباخ، نمونه ای ۳۰ نفری انتخاب شد که با استفاده از تجزیه و تحلیل داده های نمونه مقدماتی از طریق نرم افزار آمار SPSS.15، ضریب آلفای

جدول ۱. آزمون کلموگروف اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن داده ها

	کل	عاطفی	فردی	آموزشی	فیزیکی	
N تعداد	۱۸۰	۱۸۰	۱۸۰	۱۸۰	۱۸۰	
Mean میانگین	۳,۲۲۹	۳,۲۲۴	۳,۳۲۸	۳,۲۰۴	۳,۱۶۰	
Normal Parameters(a,b)۳۸۴						
Std. Deviation انحراف معیار	۰,۳۲۶	۰,۶۶۴	۰,۵۹۷	۰,۵۹۶	۰,۳۷۶	پارامترهای نرمالیتی
Absolute قدر مطلق	۰,۱۰۷	۰,۱۳۰	۰,۱۲۹	۰,۱۵۶	۰,۱۰۹	
Most Extreme Differences	۰,۰۵۳	۰,۰۸۰	۰,۰۹۲	۰,۱۰۶	۰,۱۰۹	
Positive مثبت						حداکثر اختلاف ها
Negative منفی	-۰,۱۰۷	-۰,۱۳۰	-۰,۱۲۹	-۰,۱۵۶	-۰,۰۶۵	
Kolmogorov-Smirnov Z	۱,۱۱۱	۱,۳۵۳	۱,۳۳۷	۱,۶۱۶	۱,۱۳۸	آماره آزمون کلموگروف اسمیرنوف
Asymp. Sig. (2-tailed)	۰,۱۶۹	۰,۰۵۱	۰,۰۵۶	۰,۱۰۸	۰,۱۵۰	سطح معناداری

جدول ۲. آزمون t تک نمونه مربوط به مولفه های موثر در ایجاد نشاط و شادی در مدارس

مولفه ها	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	T	سطح معناداری (p)
فیزیکی	۳,۱۶	۰,۳۷	۱۷۹	۱۱۲,۶	۰,۰۰۰
آموزشی	۳,۲۰	۰,۵۹	۱۷۹	۷۲,۱	۰,۰۰۰
فردی	۳,۳۲	۰,۵۹	۱۷۹	۷۴,۷	۰,۰۰۰
عاطفی	۳,۲۲	۰,۶۶	۱۷۹	۶۵,۱	۰,۰۰۰
نشاط و شادی (کل)	۳,۲۳	۰,۳۲	۱۷۹	۱۳۲,۶	۰,۰۰۰

ابتدایی از دیدگاه معلمان و مدیران آموزش و پرورش شهرستان گرمسار وجود دارد پذیرفته می شود.

میانگین میزان عامل عاطفی ۳,۲۲ و بالاتر از سطح متوسط (۳) می باشد. با توجه به جدول ۲ ($t_o = 65.1 > t_{0/05,107} = 1/645$) و سطح معناداری

($p=0,000 < 0,05$) فرض صفر رد و فرض یک مبنی بر اینکه عامل عاطفی در ایجاد نشاط و شادی در مدارس ابتدایی از دیدگاه معلمان و مدیران آموزش و پرورش شهرستان گرمسار وجود دارد پذیرفته می شود.

میانگین میزان شادی و نشاط در مدارس ابتدایی ۳,۲۳ و بالاتر از سطح متوسط (۳) می باشد. با توجه به جدول ۲ ($t_o = 132.6 > t_{0/05,107} = 1/645$)

و سطح معناداری ($p=0,000 < 0,05$) فرض صفر رد و فرض یک مبنی بر اینکه نشاط و شادی در مدارس ابتدایی از دیدگاه معلمان و مدیران آموزش و پرورش شهرستان گرمسار وجود دارد پذیرفته می شود.

سوال ۲ تحقیق مربوط به اولویت بندی مولفه های ایجاد شده شادی و نشاط در مدارس ابتدایی شهرستان گرمسار از دیدگاه معلمان و مدیران آموزش و پرورش شهرستان گرمسار می باشد که برای بررسی این سوال از آزمون فریدمن استفاده می گردد، نتایج به دست آمده از این آزمون در جدول ۳ آمده است.

سوال ۱: مولفه های موثر در ایجاد نشاط و شادی در مدارس ابتدایی از دیدگاه معلمان و مدیران آموزش و پرورش شهرستان گرمسار وجود دارد:

میانگین میزان عامل فیزیکی ۳,۱۶ و بالاتر از سطح متوسط (۳) می باشد. با توجه به جدول ۲

($t_o = 112.6 > t_{0/05,107} = 1/645$) و سطح

معناداری ($p=0,000 < 0,05$) فرض صفر رد و فرض یک مبنی بر اینکه عامل فیزیکی در ایجاد نشاط و شادی در مدارس ابتدایی از دیدگاه معلمان و مدیران آموزش و پرورش شهرستان گرمسار وجود دارد پذیرفته می شود میانگین میزان عامل آموزشی ۳,۲۰ و بالاتر از سطح متوسط (۳) می باشد. با توجه به جدول ۲

($t_o = 72.1 > t_{0/05,107} = 1/645$) و سطح معناداری

($p=0,000 < 0,05$) فرض صفر رد و فرض یک مبنی بر اینکه عامل آموزشی در ایجاد نشاط و شادی در مدارس ابتدایی از دیدگاه معلمان و مدیران آموزش و پرورش شهرستان گرمسار وجود دارد پذیرفته می شود.

میانگین میزان عامل فردی ۳,۳۲ و بالاتر از سطح متوسط (۳) می باشد. با توجه به جدول ۲

($t_o = 74.7 > t_{0/05,107} = 1/645$) و سطح معناداری

($p=0,000 < 0,05$) فرض صفر رد و فرض یک مبنی بر اینکه عامل فردی در ایجاد نشاط و شادی در مدارس

جدول ۳. اولویت بندی مولفه های ایجاد شده شادی و نشاط در مدارس ابتدایی

رتبه	عوامل	میانگین	رتبه میانگین
۱	فردی	۳,۳۲	۲,۶۷
۲	عاطفی	۳,۲۲	۲,۶۴
۳	آموزشی	۳,۲۰	۲,۴۷
۴	فیزیکی	۳,۱۶	۲,۲۳

سطح معناداری: ۰,۰۰۴

جدول ۴. اولویت بندی مولفه های ایجاد شده شادی و نشاط در مدارس ابتدایی

سطح معناداری	انحراف معیار	تعداد	میانگین	موجود	مطلوب
۰,۱۳۳	۰,۳۷۶	۱۸۰	۳,۱۶۰	فیزیکی	موجود
				مطلوب	۳,۲۲
۰,۸۲۴	۰,۵۹۶	۱۸۰	۳,۲۰	آموزشی	موجود
				مطلوب	۳,۱۹
۰,۶۶۱	۰,۵۹۷	۱۸۰	۳,۳۲	فردی	موجود
				مطلوب	۳,۳۰
۰,۰۵۶	۰,۶۶۴	۱۸۰	۳,۲۲	عاطفی	موجود
				مطلوب	۳,۱۲
۰,۴۶۹	۰,۳۲۷	۱۸۰	۳,۲۳	شادی و نشاط	موجود
				مطلوب	۳,۲۱

آزمون t وابسته عامل فردی ۰,۶۶۱ می باشد و سطح معناداری بدست آمده برای آزمون t وابسته عامل عاطفی و اجتماعی ۰,۰۵۶ می باشد که، سطح معناداری بدست آمده برای آزمون t وابسته شادی و نشاط ۰,۴۶۹ می باشد. تمام این موارد که مقداری بیشتر از سطح خطای در نظر گرفته شده توسط محقق (۰,۰۵) می باشد لذا دلیلی برای رد فرض صفر وجود ندارد یعنی از دیدگاه معلمان و مدیران آموزش و پرورش شهرستان گرمسار وضعیت موجود شادی و نشاط مدارس ابتدایی شهرستان گرمسار با وضعیت مطلوب تفاوت معناداری وجود ندارد.

بحث و نتیجه گیری

سوال اول تحقیق مربوط به بررسی مولفه های موثر در ایجاد نشاط و شادی در مدارس ابتدایی از دیدگاه معلمان و مدیران آموزش و پرورش شهرستان گرمسار است از آزمون تی

همانطور که از جدول ۳ پیداست مولفه های ایجاد شده شادی و نشاط در مدارس ابتدایی شهرستان گرمسار از دیدگاه معلمان و مدیران آموزش و پرورش شهرستان گرمسار به ترتیب اولویت عبارتند از: ۱. فردی، ۲. عاطفی، ۳. آموزشی و ۴. فیزیکی

سوال ۳ تحقیق مربوط به بررسی میزان مطلوبیت عوامل و مولفه های شاد بودن مدارس ابتدایی شهرستان گرمسار از دیدگاه معلمان و مدیران آموزش و پرورش شهرستان گرمسار می باشد که برای پاسخ به این سوال از آزمون تی وابسته استفاده می گردد.

با توجه به جدول ۴، سطح معناداری بدست آمده برای آزمون t وابسته عامل فیزیکی ۰,۱۳۳ می باشد و سطح معناداری بدست آمده برای آزمون t وابسته عامل آموزشی ۰,۸۲۴ می باشد و سطح معناداری بدست آمده برای

و مدیران به ترتیب اهمیت عوامل فیزیکی، عاطفی- اجتماعی، فردی و آموزشی در شادی و نشاط مدارس ابتدایی دخترانه شهر تهران موثر شناخته شدند. همچنین بررسی وضعیت موجود مدارس ابتدایی دخترانه شهر تهران نشان داد که به ترتیب به عوامل عاطفی-اجتماعی، فیزیکی، فردی آموزشی کم توجه می شود. نتایج متفاوت در این تحقیقات می تواند ناشی از تفاوت اجتماعی، فرهنگی، خانوادگی و عاطفی و مذهبی در دو شهر باشد. سوال سوم تحقیق مربوط به بررسی میزان مطلوبیت عوامل و مولفه های شاد بودن مدارس ابتدایی شهرستان گرمسار از دیدگاه معلمان و مدیران آموزش و پرورش شهرستان گرمسار می باشد که برای پاسخ به این سوال از آزمون تی وابسته استفاده گردید. نتایج نشان داد که تمامی عوامل و مولفه های ایجاد شادی و نشاط مدارس ابتدایی از جمله عوامل فیزیکی، شادی، فردی و عاطفی در سطح مطلوب قرار دارند. . همینطور در تحقیقی که کروثر (۲۰۰۸) بر روی مدرسه ای در غرب یورک شایر انجام داده است، گزارش کرده که مدرسه مورد مطالعه، بسیار شاد است به این دلیل که درس های آن واقعاً مفرح است و مطالب جالب زیادی برای یادگیری وجود دارد

برای بهره گیری مناسب از شرایط و امکانات برای ظهور استعدادها و خلاقیت های نوجوانان باید تحولات جدی در نگرش مدیران و مسوولان نظام آموزش و پرورش ایجاد کرد چرا که در تعریف مدیریت به عنوان یک رشته علمی «فرایند به کارگیری موثر و کارآمد منابع مادی و انسانی در برنامه ریزی و سازماندهی - بسیج منابع و امکانات و هدایت و کنترل است برای دستیابی به اهداف سازمانی و براساس نظام ارزشی مورد قبول صورت می گیرد.» مدیر وظیفه دارد با هماهنگی و اتخاذ تصمیمات پیش برنده ای که براساس مقررات و اصول پذیرفته شده در نظام ارزش ها شکل می پذیرد حیات مادی و معنوی سازمان و افرادش را تدارک ببیند و یک مدیر آموزشی مسوولیتی بس اساسی تر و مهم تر بر عهده دارد، چرا که با روح و روان و جسم کودک و نوجوان سر و کار دارد و

استیودنت تک نمونه ای استفاده شد. نتایج نشان داد همه مؤلفه های ایجاد شادی و نشاط در مدارس ابتدایی شهرستان گرمسار از جمله مؤلفه های فیزیکی، آموزشی، فردی و عاطفی از دیدگاه مدیران و معلمان وجود دارد. هدف از طرح این سوال این است که این مولفه ها از نظر معلمان و مدیران شهرستان گرمسار در مدارس ابتدایی وجود دارد یا خیر. تحقیق خانم نرگس بهادران با عنوان (بررسی عوامل موثر در شادابی مدارس) همچنین پژوهش میلر به نقل از رایدین (۲۰۰۸) با عنوان "مدارس شاد مساوی است با موفقیت" به بررسی این عوامل پرداختند. لیکن (1999) و بت (۲۰۰۰) قدسی (۱۳۸۸) جعفری و همکاران (۱۳۸۷) در تحقیقات خود به بررسی هر یک از این مولفه ها پرداخته اند. سوال دوم تحقیق مربوط به بررسی اولویت بندی مولفه های ایجاد شده شادی و نشاط در مدارس ابتدایی شهرستان گرمسار از دیدگاه معلمان و مدیران آموزش و پرورش شهرستان گرمسار می باشد که برای بررسی این سوال از آزمون فریدمن استفاده گردید، نتایج نشان داد که مولفه های ایجاد شده شادی و نشاط در مدارس ابتدایی شهرستان گرمسار از دیدگاه معلمان و مدیران آموزش و پرورش شهرستان گرمسار به ترتیب اولویت عبارتند از: ۱. فردی، ۲. عاطفی ، ۳. آموزشی و ۴. فیزیکی این نتیجه نشان می دهد ، عوامل فردی نیز بر شادی در مدرسه نقش مهمی دارد. این بدین معناست که جنبه های مهم شخصیت افراد درون مدرسه، میزان صمیمیت، درک دیگران و اهمیت دادن به آنها، احساس امنیت، خودابرازی و عزت نفس، معنویت و اعتقاد به معناداری زندگی، مهارتهای زندگانی از جمله مهارتهای ارتباطی، مهارت کنترل و بروز درست عواطف و به طور کل تعادل عاطفی، و ... می توانند عوامل موثری بر افزایش شادابی باشد و این مورد از نظر معلمان و مدیران در شادابی مدارس ابتدایی گرمسار از اهمیت بالایی بر خوردار است . و خانم طالب زاده (۱۳۸۹) در پژوهشی با عنوان ارایه مدلی برای نشاط و شادی در مدارس ابتدایی شهر تهران به این نتیجه رسیدند که از دیدگاه معلمان

تدریس فعال بامحوریت کلاسی بانشاط، خواندن قصه ها و داستان های جالب و دوست داشتنی برای دانش آموزان در کلاس انشاء و دین و زندگی، دعوت از دانش آموزان موفق مدرسه جهت صحبت سرصف

در زمینه تقویت عوامل فردی

توجه به رعایت بهداشت فردی دانش آموزان ، پرهیز از تنبیه، توهین، سرزنش و تحقیر در مدرسه ، نصب عکس دانش آموزان ممتاز در تابلوی اعلانات ، شناسایی افراد خلاق و تشویق آنان در زمینه تغییر و اصلاح مدارس با توجه به نتایج بدست آمده از این تحقیق شرایط مدارس ابتدایی گرمسار از نظر نشاط دانش آموزان در سطح مطلوبی قرار دارد البته این نتایج از دیدگاه معلمان و مدیران است و شاید از نظر دانش آموزان و اولیا آنان نتایج متفاوتی بدست بیاید. علل بدست آمدن این نتایج می تواند محیط اجتماعی کوچک و شرایط فرهنگی و اجتماعی حاکم بر جامعه شهرستان گرمسار باشد با توجه به پیشینه تحقیقات انجام شده در داخل ایران مدارس و دانش آموزان از نشاط لازم برخوردار نمی باشند برای بروز شادی به شکل صحیح احتیاج به آموزش های موثر و دقیق و حساب شده ای است که تنها با مطالعات و ارائه راهکارهای علمی و عملی در این راستا به تحقیق می پیوندد لذا اگر این آموزش های موثر را در محیطی آموزشی همچون مدرسه پایه ریزی شوند نتایج موثر و امید بخشی را برای دانش آموزان خواهند داشت و این را به یاد داشته باشیم دانش آموزان ما روزی بزرگان این سرزمین خواهند شد و این نشاط و امید و انگیزه را به نسل های بعد انتقال می دهند. از آنجا که محیط آموزشی مدرسه در بین محیط بعد از خانواده قرار داد که فرد در آن اجتماعی شده و در معرض آموزشهای رسمی قرار می گیرد که این آموزشها در سرنوشت او و بالطبع در سرنوشت جامعه موثر خواهد بود و برای اینکه تلاش مدیران و معلمان و کلیه مسئولان آموزشی در این محیط و سرمایه های مادی و معنوی

بالندگی جامعه و جوانان امروز و سرافرازی و اقتدار فردای آنان به حرف و شعار تنها پیش نمی رود. برخورداری از نسلی جوان و کارآمد و اصرار در به کارگیری مناسب جوانان در چرخه کار و فعالیت های جامعه و پذیرش مسوولیت از سوی آنان در فردایی نه چندان دور می تواند بسیار کارساز و اثربخش باشد. واضح است که انجام چنان ماموریت مهم به آسانی محقق نمی شود و رشد تعالی آنان به تصادف حاصل نمی شود. باید نوجوانان و جوانان را به خوبی بشناسیم و از جامعه و شرایط دیروز و امروز و فردای آنان درک درستی داشته باشیم، راه ها و روش های مناسب علمی و پیش برنده برای مجهز نمودن آنان به تربیت دانایی و توانایی و مهارت یابی را فرا بگیریم. با توجه به نتایج به دست آمده پیشنهادهایی ارائه می شود:

در زمینه تقویت عوامل فیزیکی

تهیه امکانات و مکانهایی ورزشی در داخل مدرسه و خارج از مدرسه، استفاده از تابلو ها و پیام های بهداشتی شاد و شعر های شادی آفرین، زیبا و جذاب کردن محیط مدرسه و استفاده از رنگهای شادی آوردن کلاسها سالنها دیوارهای حیاط، حضور فعال آموزگاران بانشاط همراه باظاهری مناسب و آراسته،

در زمینه تقویت عوامل عاطفی- اجتماعی

مشارکت مؤثر اولیای دانش آموزان در انجام امور مدرسه، تقویت احترام متقابل بین دانش آموزان و دیگر کارکنان مدرسه، مشارکت دانش آموزان در اداره مدرسه، ایجاد انگیزه و ترغیب مدیران جهت مطالعه در رابطه با شادی و جایگاه آن در تعلیم و تربیت

در زمینه تقویت عوامل آموزشی

تأسیس بانک جایزه و تشویق دانش آموزان با ارائه کارت امتیاز، تشکیل نمایشگاه های متعدد با مشارکت دانش آموزان از دست سازهای کارهای تحقیقی امور آموزشی و پرورشی، نمایش فیلم و اسلاید در مدرسه، اجرای روشهای

- خوش خلق، ایرج (۱۳۸۵) «بازنگری در روشهای سنجش و نقش آن در اصلاحات آموزشی»، اولین همایش ارزشیابی پیشرفت تحصیلی، تهران، انتشارات تزکیه.
- زرهانی، سید احمد، (۱۳۷۹) " مدرسه پویا، ماهنامه پیوند، انجمن اولیا و مربیان، شماره ۲۵۴، ص ۱۸
- شومیکر. جام. اف. (۱۳۸۸). شکست شادی، ۱۲ از مجموعه در جستجوی شادی، مترجم مریم تاجزاد، انتشارات مهر ناهید، چاپ دوم، تهران.
- صابر، کبری. (۱۳۸۷). معیارهای مدارس دوست داشتنی از دید دانش آموزان دختر متوسطه شهر تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی تهران.
- صباغیان، زهرا (1384) (مدرسه و تقویت نشاط و امید به زندگی) « ماهنامه پیوند، شماره 309 و 310 و ۳۱۱، ص ۲۸-۳۳
- صفری، شهربانو، (۱۳۸۹) «بررسی میزان شادکامی و ارتباط آن با متغیرهای جمعیت شناختی در بین دانشجویان» فصلنامه تازه های صنعتی / سازمانی / سال نخست / شماره ۲
- صمدی، پروین؛ رجاپیور، سعید؛ آقاسینی، تقی و قلاوندی، حسن (1387) تعیین جو یادگیری اثربخش براساس مؤلفه های مدیریت کلاس درس در مدارس راهنمایی شهر ارومیه، اندیشه های. نوین تربیتی دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه الزهراء، دوره چهارم، شماره 1 و 2، «
- طریقه دار، ابوالفضل، ۱۳۷۹، «جلوه های شادی در فرهنگ و شریعت»، مجله حدیث زندگی، پیش شماره ۲.
- عباسی، ناهید. (۱۳۸۳). بررسی عوامل مؤثر بر نشاط و شادی دانش آموزان از دیدگاه دبیران و دانش آموزان دبیرستانهای شهر اصفهان در سال تحصیلی ۸۳-۱۳۸۲، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه اصفهان
- کارشکی، حسین، مؤمنی مهمویی، حسین، قریشی، بهجت (مقایسه انگیزش تحصیلی و کیفیت زندگی دانش آموزان پسر مشمول ارزشیابی توصیفی با ارزشیابی سنتی) پژوهش در برنامه ریزی درسی سال یازدهم، دوره دوم، شماره ۱۳ (پیاپی ۴۰) بهار ۱۳۹۳، صفحات ۱۱۴-۱۰۴
- لطفی پور، خ؛ ذوفن، ش (1377) کاربرد مواد آموزشی وزارت آموزش و پرورش

جامعه در زمینه های آموزش و پرورش هدر نرود بهتر است این آموزشها در محیطی شاد ارائه شود

منابع

- اشرفی ریزی، حسن (1383) درآمدی بر مطالعه و نقش خدمات ویژه کتابخانه های عمومی
- اصفهانی، محمدمهدی (1383) آیین تندرستی، تهران: انتشارات تندیس.
- افروز، غلامعلی (1387) چکیده های از روانشناسی تربیتی کاربردی، تهران: سازمان انجمن اولیای و مربیان
- اکبرزاده، حسین؛ حقیقی، فریبا (1386) مدیریت شادی در مدرسه، انتشارات مرسل
- اکبرزاده، مهدی علی (1375) رنگ و تربیت، انتشارات میشا.
- آل یاسین، میترا. (۱۳۸۰). "شادی و نشاط در محیط مدرسه"، تربیت، ص ۹.
- بهرنگی، محمدرضا (1383) مدیریت آموزشی و آموزشگاهی، چاپ چهارم، تهران: نشرکمال تربیت.
- تاجیک، علی اصغر، ۱۳۹۱، (بررسی روشهای با نشاط سازی مدارس شهرستان ورامین و ارایه راهکارهای مناسب) پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار
- جعفری، پروین، طالب زاده، فاطمه، (۱۳۸۹) فصلنامه رهبری و مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار، سال چهارم، شماره چهار، صفحات ۳۲-۹
- جوزقی، زهره. (۱۳۸۱). بررسی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر مقطع راهنمایی شهرستان ساوه با روابط عاطفی والدین آنها در سال تحصیلی ۸۱-۱۳۸۰، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی تهران.
- جوکار، بهرام ۱۳۸۶، (رابطه هدف گرایی و شادی) فصلنامه علمی - پژوهشی روانشناسی دانشگاه تبریز، سال دوم، بهار، شماره ۵
- خبازی، مجید، (۱۳۹۰) «شادی و رسات»، پژوهشهای اسلامی صدا و سیما، قم، چاپ اول،

- Argyle, M. (۲۰۰۱). The psychology of happiness. London: Rout ledge
- Buss, D, (۲۰۰۰). "The evolution of happiness. American Psychologist", Vol. ۵۵(۱), ۱۵-۲۳
- Crowther, G. (۲۰۰۸). (Inspection Report : Broadgate Primary School. ۲۳-۲۲ April, Ofsted Raising Improving Lives, no. ۱۰۷۸۷۴, Yorkshire, United Kingdom
- Gasa, Velisiwe G. (۲۰۰۵). Learners' AGGRESSIVE BEHAVIOUR IN SECONDARY SCHOOL: A Psycho-Social perspective. Submitted in accordance with the requirements for the degree of DOCTOR OF EDUCATION at the University of South Africa
- Gremlin, B. (۲۰۰۳). Students Satisfied from : <http://www.cwra.Edu/orgs/observer/opro3/index/head01.html>.
- Kelly, C. Molcho, M & Saoirse. Gabhainn, Saoirse N. (۲۰۰۹). (Health behavior in school-aged children (HBSC) Ireland ۲۰۰۶. Health Promotion Research Center, School of health Sciences, National University of Ireland Galway. -
- Kioslosky, J.L. (۲۰۰۲). Happiness, How are environment affects our well-being and performance. From: <http://www.clearinghouseMwsc.edu.manuscripts/292.asp>. -
- Lykken, D. (1999) Happiness: what Studies on Twins Show us About nature and Happiness Set Point New York, NY: Golden Books
- Mahon, N. E. Yarcheski, A. and Yarcheski, T. J. (۲۰۱۰). Happiness as Related To Gender and Health in Early Adolescents. By Sage publications. Vol. ۱۴ No.- ۱۹۰-۱۷۵ ۲
- Mookerjee. R, & Beron, K, (۲۰۰۵), "Genser, religion and happiness", The Journal of social-Economics, ۳۴, ۶۷۴-۶۸۵.
- Mortenson, B. (۲۰۰۸). What makes kids happy. UBC Reports, Vol. ۵۴, No. ۲, Feb. ۷. Vancouver, BC Canada V6T-1V1
- لنگستر، ج (1377). هنر در مدرسه، ترجمه م . سیدعباسزاده، تهران : انتشارات مدرسه
- نصحی، محمود. (۱۳۸۲). بررسی رابطه بین میزان شادمانی و عوامل آموزشی دانش آموزان دبیرستانی شهرستان مبارکه، پایان نامه کارشناسی ارشد، رشته روان شناسی
- نوروز زاده ، طیب (1388) «شاداب سازی وعوامل موثر بر آن» فصلنامه فصلنامه مدارس کار آمد، شماره 6، صص 38-40
- هاشمی، سیدمحمد (1378) «بررسی نگرش مدرسین در دوره عملکرد مدیران مراکز پیش دانشگاهی شهر تهران»،
- پایاننامه کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی، تهران، دانشکده علوم تربیتی و روان شناسی دانشگاه شهید بهشتی.
- هزار جریبی ، جعفر، آستین فشان، پروانه، (۱۳۸۸) ، (بررسی عوامل موثر بر نشاط اجتماعی) جامعه شناسی کاربردی / شماره پیاپی (۳۳) / شماره ۱ / بهار ۱۳۸۸ / صص ۱۱۹-۱۴۶
- ایمانی ، محسن، معلم با نشاط ، مدرسه شاد، عوامل موثر در نشاط معلم وشادی مدرسه (ماهنامه پیوند، فروردین واردیبهشت 1387 ، شماره 343,342
- قدسی، رسول. (۱۳۸۸). شادی بی نهایت: مدیریت مبتنی بر شادی، مدیریت دانایی و کسب موفقیت، ناشر: هاشمی سودمند، چاپ اول، تبریز.
- قدمی، محسن؛ آفتاب آذری، میترا (1389) الگوی مدیریت توسعه فرهنگی در راستای سند چشم انداز « مدیریت فرهنگی، سال چهارم ، شماره هفتم .، 1404»
- جعفری، سید ابراهیم. سیادت، سید علی و بهادران، نرگس. (۱۳۸۷). "بررسی عوامل مؤثر در شادابی مدارس"، اندیشه های نوین تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه الزهراء، دوره ۴، شماره ۱، تهران
- شومیکر. جام. اف. مترجم مریم تاجزاد. (۱۳۸۸). شادی چیست؟. ۱ از مجموعه در جستجوی شادی، انتشارات مهر ناهید، چاپ دوم، تهران
- کاشفی، محمدرضا ، پرسش ها و پاسخ ها (دفتر اول، خدانشناسی و فرجام شناسی)، صص ۷۵ - ۷۸.
- Adler .M.G. (۲۰۰۲). "Appreciation: Individual differences infinding value And meaning as a unique predictor of subjective well-being. Journal of Personality", ۷۳، ۴۲۰-۴۲۵

- Mosconi, J., and Emmett, J. (.۲۰۰۳) Effects of a values clarification curriculum on highschool student's definitions of success. From:http://www.Findarticles.com/p/articles/mi_mokocl_is-۷-۲-lai-۱۱۲۹۰۵۲۲۱.
- NESEA, (۲۰۰۱). "The Move Towards Green Schools. http://www.nesea.org/publications/Nesun/green_schools-web.Htm
- Oliver. R (۲۰۰۲). "The role of ICT in higher education for the ۲۱ century: ICT as achange agent for education". Australia: cowan university
- Polomo, M.M; & Pendeiton,B.F (۱۹۹۰)." Religious domains and general well-being". Social Indicators Research.۲۲, pp. ۲۵۵-۲۷۶
- Rittner-Heir, Robbin ,M,(2002). Color and Light in Learning, School Planning and Management, v41 n2 , p57-58,60-61.
- Robinson, J. (۲۰۰۳). Happiness comes first: Desire to help others leadS grads to careers in non-profit sector. The Halifax Herald Limited
- Seligman, M. (۲۰۰۲). Authentic Happiness : using the new positive psychology to realize your potential for lasting fulfillment. New York : Free press.
- Veenhovan. R (۱۹۹۳), "Happiness in nations, subjective appreciation of life in nations"۵۶, ۱۹۴۶- ۱۹۹۲.
- Wolk, S. (۲۰۰۸). Joy in School. The Positive Class room. A.S.C.D. Vo. ۶۶, N. ۱, pp. ۱۵-۸

Quarterly Journal of Educational Psychology

Islamic Azad University Tonekabon Branch

Vol. 6, No. 3, fall 2015, No 23

Journal of Educational
Psychology

Assessment of the current situation from the perspective of teachers in primary schools managers' happiness education Garmsar city

Hamid Shafizadeh^{1*}, Mahboube Akbari²

1) Faculty of Education and Psychology, Islamic Azad University, Garmsar, Iran

2) M.A of Educational Management

*Corresponding author: shafiezadeh11@gmail.com

Abstract

The purpose of this research is to assess the happiness and mirth on elementary schools in the view of teachers and managers of the Garmsar's "training and educating" organization, in which studies on aspects and elements of happiness and mirth has been done. The research is applicable in the purpose aspect, and descriptive-survey in the research method. The statistical society in this research includes all of the teachers and managers of the elementary level in Garmsar which reaches something about 360 persons. For sampling it has used the simple random sampling, so the number of the samples by using the "Morgan", was considered approximately 186 persons. In this research 186 questionnaire have spread and then collected randomly among managers and teachers of the elementary school level of Garmsar. From all 186 spreaded questionnaires, 180 ones have analyzed completely. In this research it has been used "closed" questionnaire and the researcher himself prepared the questions of it. In the questions of questionnaire which has used for assessing the primary variables, it has used the 5 choice "Likert" scale. The alpha factor of "Kronbakh" of the whole questions of the questionnaire 0.806 has determined. It has used the "kronbakh" 's alpha for deliberation of the questionnaire's reliability, the "kolmogroph- smirnoph" 's test for checking if the society is normal or not, the single sample "t" and double sample "t" for deny or accept of the hypothesizes of the research, the "freadman" test for ranking, and the independent "T" test and analyzing variance (ANOVA) test for reviewing the role of demographic variables. The results of research showed that all of the happiness and mirth elements in elementary schools of Garmsar like physical, educational, personal, and emotional factors exists from the teachers and managers point of view. All of the elements and factors of creating happiness and mirth in schools are at the fair level.

Key words: happiness and mirth, elementary schools, teacher
